

Peter Gábor

20 let na scéně

text a foto Robert Rohál

I když dovede poutavě vyprávět nejen o divadle a ve společnosti ho jednoduše nepřehlédnete, dostat z něj rozhovor pro noviny rovná se nadlidskému výkonu. Léta spíše odmítal publicitu kolem své osoby s tím, že ji jednoduše nepotřebuje a že za něj „predsa hovorí práca“. Nevím, co se stalo, ale mně se to podařilo. S režisérem Peterem Gáborem, v současnosti uměleckým šéfem činohry Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, jsem se sešel kvůli povídání pro Xantypu hned několikrát.

Zaujalo mě, že kultovní muzikál **BA-LADA PRO BANDITU** režíroval během své kariéry celkem třikrát – a pak že do téže feky nevstoupíš dvakrát. Peteru Gáborovi se to nepochybně podařilo, což dokládají i ovace ve stoje během letošní ostravské premiéry v Divadle Jiřího Myrona. Prvně uchopil toto dramaticky i hudebně nosné téma, do něhož se ponořil se zaujatostí a umanutostí sobě vlastní, před šestnácti lety také v Ostravě, podruhé před osmi lety v Praze. Otázka se vkrádá sama. Proč potfeti a zase trochu jinak?

K prknům, jež znamenají svět, ho to táhlo od malička, dalo by se říct, že k nim má niterný vztah. Je synem Adely Gáborové, v té době první dámy nitranské scény, a v původním nitranském divadle s maminkou zpočátku i bydleli.

„**BA-LADA PRO BANDITU** – to je kvalitní scénář a sugestivní muzika, a to neustále provokuje fantazii režiséra, a možná i proto je pro mne nepředstavitelné kopírovat svoje předeházející interpretace. Uhdeho polemika s Olbrachtovým příběhem ve mně tentokrát více otevřela hloubku osudové mystiky, pohanských rituálů, expresivních a živočiš-

ných pudů, které provázejí postavy ve víru lásky a vášně. Dnešní svět namíchaný z různých etnik a náboženství byl pro mne velkým inspiračním zdrojem. A politikum, které je nositelem moci, je vlastně v dějinách světa vždy neměnné a omezuje představy o svobodě a nezávislosti zejména velmi specifických postav tohoto příběhu. Obraznost

a hudebnost inscenace jsem vnímal víc jako hlubší ponor do podvědomí postav, a tím i víc akcentoval fatálnost a metafyzický rozměr našich životů a činů,“ říká Peter Gábor.

Nejdřív učitel, potom režisér

K prknům, jež znamenají svět, ho to táhlo od malička, dalo by se říct, že k nim má niterný vztah. Je synem Adely Gáborové, v té době první dámy nitranské scény, a v původním nitranském divadle s maminkou zpočátku i bydleli. A zatímco s ní žil prakticky až do konce studia na pedagogické fakultě, a než byl přijat na pražskou DAMU, otec – později známého jazzového bubeníka Doda Šošoku – si moc neužil. Ale to ho možná

tehdy ani tak netrápilo. Měl přece skvělou mámu a navíc byl obklopen mnoha přáteli a divadlem.

„Z mámina vyprávění vím, že první kroky jsem dělal na jevišti,“ vzpomíná dnes renomovaný režisér. „Říkávala, že jsem se tam nadýchal jevištního vzduchu, takže ji nepřekvapilo, když zjistila, že mám k divadlu blízko. Ale v mém životě byla i období, kdy jsem svět divadla nevyhledával. Byl mi nesympatický, hlavně v takové té přehnané exaltovanosti, hysterii. Nemohl jsem pochopit, proč se herci tak strašně trápí, když přece nejde o život. Potom jsem to ale pochopil a taky jsem v práci ‚hysterčil‘. Někdy jsem viděl, že divadlo mámě dost ubližovalo, trápilo ji. Někdy až za únosnou hranici, a to jsem těžko snášel. Možná jsem byl někdy ten, na kom si to musela vykompenzovat. I proto si nechávám odstup od divadla. Děláním ho s velkým nasazením, ale nenechám se jím úplně pohltit.“

Už coby student nitranského gymnázia dostal starý flexaret a začal experimentovat. Fotografoval všechno, co mu připadalo zajímavé, snil tehdy o práci filmového kameramana. Současně režíroval studentský divadelní soubor GEG, který se stal ve své době pojmem. Velkým rádcem mu byl právě matčin kolega, tenkrát herec a dnes známý režisér Josef Bednárik, což ovlivnilo Peterovo rozhodnutí věnovat se divadlu. Současně

ho velmi přitahovalo i herectví, které chtěl jít po maturitě studovat. Na otázku, jestli mu v tom jeho matka – zkušená herečka, která už o divadle leccos věděla – bránila, odpovídá, že ne. Podporu tedy měl, zkušenosti taky. Přesto nebyl na herectví přijat, což pro něj sice byla hořká pilulka, ale nijak se z toho nehroutil. Věděl, že jeho čas teprve přijde. Proto vyzkoušel variantu B, což znamená

spolužáci a osobnosti,“ vzpomíná na studentská léta.

Nakonec se ale ke kantořině po mnoha letech přece jen vrátil, i když neučí žáčky základní školy. „Od tohoto školního roku začínám vštěpovat své divadelní zkušenosti mladé herecké generaci – žákům ostravské konzervatoře. Takže nová sezona určitě nebude nuda,“ tvrdí.

„Od tohoto školního roku začínám vštěpovat své divadelní zkušenosti mladé herecké generaci – žákům ostravské konzervatoře. Takže nová sezona určitě nebude nuda.“

lo, že nastoupil na pedagogickou fakultu, aby vystudoval slovenský jazyk a hudební výchovu. Učitelem se však nestal, neboť ve čtvrtém ročníku udělal přijímací zkoušky na pražskou DAMU, kde začal studovat obor činoherní režie.

A jestli to byla pro mladého kluka z Nitra velká změna, když se dostal na prestižní školu do Prahy? „No určitě. Prahu jsem vnímal jako New York. Divadla, kluby, koncerty, filmy... Miluji velká města a Praha mi to všechno dala. A myslím, že jsme byli skvělý ročník. Lenka Lagronová, Petr Lěbl, Radek Lipus... Talentovaní

Zkušenosti má na rozdávání, navíc si mnohokrát vyzkoušel i práci před kamerou. Jako herec jsme ho mohli vidět například v triptychu **BIELÁ VOČI OBLOHE** (režie Ivan Balada), ve filmu **HÁNELE** (režie Karel Kachyňa), v televizních seriálech **ČETNICKÉ HUMORESKY** (režie Antonín Moskaľyk) a **VYPRÁVĚJ** (režisér Biser Aichtev), i ve filmu **PRAGER BOTSCHAFT** (režie Lutz Konermann). Rád vzpomíná na spolupráci s režisérem Milanem Cieslarem (**1. ODDĚLENÍ**), stejně jako na prozatím svou poslední postavu sira Franka Whittla, kterou ztvárnil v německém hraném dokumentu **PIONIERE** režisérky Míry Thiel.

Dva synové a devadesát režii

Když se s ním bavím o dráze divadelního režiséra, překvapuje mě, že má za sebou – za dvacet let – devadesát velkých režii. Když se ho ptám na začátky u divadla, je sdílný, a tak se dozvídám, že jako novopečený režisér začínal doma na Slovensku v martinském divadle, kde pobyl dvě sezony, pak zkusil štěstí jinde, a to ve Středočeském divadle v Kladně. I tam působil dva roky, ale hlavně ho to táhlo dál.

S potutelným úsměvem vzpomíná, jak se coby začínající režisér jedno léto vrátil k mládickým začátkům na jevišti. Tenkrát si

a po návratu nechyběl ani na festivalu **COLOURS OF OSTRAVA**. „Skvělé koncerty, výborná atmosféra, silné emoce. Byla to pro nás všechny hudební terapie,“ hodnotí Peter Gábor festival.

Na otázku, jak nakládá s volným časem během sezony, říká: „Toho mám v poslední době málo, ale pokud je, tak si rád vydechnu mezi blízkými nebo jen tak s kamarády. Tu a tam není špatné zajít na pivo. Bavím se rád o věcech, které s divadelní prací moc nesouvisí. Jinak si myslím, že nejlepší je vyčistit si hlavu v lese nebo na lyžích. Ale pojďme se bavit ještě o divadle.“

Jako zajímavé intermezzo v jeho umělecké kariéře se jeví hostování v Paříži. Na scéně Théâtre Molière režijně připravil poetické představení sestavené z poezie francouzských, českých a slovenských básníků.

vyzkoušel roli zpěváka-baviče v zájezdové show slovenských televizních humoristů – dua, které tvořili Elena Vaevalová a Oliver Andrásy. „Ale byla to jen taková prázdninová epizoda,“ směje se, „protože prim hrálo stejné divadlo a narůstající počet nabídek z Čech a Moravy.“

Při vyjmenovávání štací, které během let vystřídal, zmiňuje Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích, Západočeské divadlo v Chebu či Městská divadla pražská, kde jsou na repertoáru třeba jenom v této sezoně jeho tři inscenace: **STO ROKŮ SAMOTY**, **ANNA KARENINA** a **VŠE O MĚ MATCE**. Z hereček, s nimiž se mu dobře pracuje, jmenuje Jitku Smutnou. Už předtím ji režiroval v inscenaci **ZLOMATKA**.

Hodně zkušeností spojených s krásnou prací mu poskytlo i sedm let v Moravském divadle v Olomouci (1997–2004), kde působil jako umělecký šéf činohry. Tam se také usadil i s rodinou. A třebaže je pár let rozvedený, tak nejen s exmanželkou Hankou, ale i se svými dvěma syny má dle svého soudu krásný a intenzivní vztah. Zatímco osmnáctiletý Peter jde ve šlépějích Peterova otce a chce skládat filmovou muziku (již dostal první nabídku od filmového producenta na Slovensku), patnáctiletý Samo se chce učít činštinu. Hlavně kvůli synům si Peter v centru Ostravy pronajal velký byt, aby měli, když k němu přijedou, dost místa a netisilí se.

A ještě dodává, že syny vídává hlavně o volných víkendech, kdy se může „urvat“ z Ostravy a jet za nimi do Olomouce, anebo o prázdninách, kdy je má třeba čtrnáct dnů u sebe. Letos v létě s nimi absolvoval cestu po Slovensku. Nazval ji Po stopách předků, protože navštívil jak Nitru, tak Košice, kde žije jeho dvaadvadesátiletá babička,

V roce 1994 začal hostovat v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě. Debutoval zde inscenací **TANEC NA KONCI LÉTA**, na níž vzpomíná nejen on, ale i řada hereců, kteří v ní tehdy hráli. Následovaly inscenace **KABARET**, **ŠAKALÍ LÉTA**, **BALADA PRO BANDITU**... Od letošní sezony působí v tomto divadle jako umělecký šef činohry a také jako kmenový režisér. Letos uvedl ve své režii psychologický thriller **SMRTILAV** a svého dalšího Shakespeara – **SEN NOCI SVATOJÁNSKÉ**.

Jako zajímavé intermezzo v jeho umělecké kariéře se jeví hostování v Paříži. Je to pár let, co na scéně Théâtre Molière režijně připravil poetické představení sestavené z poezie francouzských, českých a slovenských básníků.

Bez talentu to nejde

Když se ho ptám, jaké vlastnosti by měl mít režisér, chvíli přemítá. Potom ale spustí: talent, představitost a sílu autority. „Talent v sobě nese schopnost přečíst, respektive vyložit text hry, schopnost vcítit se do autora

PETER GÁBOR se narodil v roce 1963 v Nitře. Je synem herečky Adely Gáborové a jazzového bubeníka Doda Šošoky. Po maturitě na gymnáziu nejdříve vystudoval slovenštinu a hudební výchovu na Pedagogické fakultě v Nitře, poté činoherní režii na DAMU v Praze. Po absolutoriu prošel řadou slovenských, českých i moravských divadel. V letech 1992–1995 působil jako režisér v martinském divadle (**KOLOTOČ**, **PODIVUHODNÉ ODPOLEDNE DR. ZVONKA BURKEHO**, **MILÁČEK ORNIFLE**, **OSTŘE SLEDOVANÉ VLAKY**...). V letech 1995–1997 působil ve Středočeském divadle v Kladně (**CHUDÁK MANŽEL**, **UTRPEŇ MLADÉHO WERTHERA**, **ČAROVNÁ RYBÍ KOSTIČKA**, **MARIANNINY ROZMARY**...) a v letech 1997–2004 jako umělecký šef a kmenový režisér v Moravském divadle v Olomouci (**ČAS VLKŮ**, **MNOHO POVYKU PRO NIC**, **FAUST I. a II.**, **KRÁL SE BAVÍ**, **MŇE ZAŠLÁ LÉTA VRÁTTE**, **DVA KAVALÍŘI Z VERONY**). Od roku 1993 pravidelně spolupracuje s Národním divadem moravskoslezským Ostrava (**TANEC NA KONCI LÉTA**, **ŠAKALÍ LÉTA**, **KABARET**...). Za inscenace Goethova **FAUSTA I. a II.**, které režiroval právě v Moravském divadle v Olomouci, získal Cenu českého divadla za režii (2002). Úspěšně působil i na scéně Théâtre Molière v Paříži, jako režisér hostuje v Městských divadlech pražských (**JANA EYROVÁ**, **STO ROKŮ SAMOTY**, **VŠE O MĚ MATCE**, **ANNA KARENINA**...) stejně jako v Západočeském divadle v Chebu (**BOURE**), v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích (**DONAHAI**) nebo v Divadle v Řeznické (**ZLOMATKA**). Mimofádní úspěch měla v roce 2008 jeho inscenace hry Williama Shakespeara **KOMEDIE OMYLŮ** v rámci Letních shakespearovských slavností v Praze a rovněž jeho operní debut Fedora v Národním divadle moravskoslezském, kde od této sezony působí jako umělecký šef činohry. Jako herec se objevil v několika filmech a seriálech. Peter Gábor je rozvedený a má dva syny.

■ Z představení FEDORY

a potom do herců," říká Peter Gábor. „A samozřejmě je potřebná fantazie v prostoru na jevišti. Vidět připravovanou hru jako celek, nejen v jednotlivých situacích. Ale kolik režisérů, tolik různých přístupů a metod, jak dosáhnout cíle. Důležitá je i autorita. Bez ní se v této profesi neobejdete.“

O tom jsem se ostatně přesvědčil začátkem září na „oprašovačce“ **BALADY PRO BANDITU**. Celé představení jelo jako na drátku, pan režisér nic nepřerušoval, snad si i spokojeně mnil ruce, jenomže když pak došlo na nácvik „děkovačky“ a kdosi cosi pokazil, Peter Gábor vyletěl ze svého sedadla, a to jsem ho poprvé slyšel křičet tou jeho jadrnou slovenštinou. Ten tam byl jeho sametový tón. Za chvíli se jela „děkovačka“ znovu a tentokrát už bez chybičky...

V přítmi hlediště jsem pochopil, že on prostě UMÍ. Umí ovládnout celé jeviště a dovede vést herce směrem, který coby režisér určuje. Cítil jsem velký respekt, ale rozhodně žádné napětí. Tak trochu mi to připomnělo známou metodu cukru a biče, s čímž Peter Gábor, když už jsme seděli u kávy, souhlasil: „Je to nepochybné umění nadchnout a přesvědčit všechny okolo vás, že právě to naše společné dítě, inscenace, bude k světu. I když je to samozřejmě dialog s herci, interprety díla, nakonec je ale stejně na vás, abyste je svými argumenty nebo charismatem přesvědčili.“

A hned dodává, že ho vždycky potěší, když má v souboru tzv. koncepčního herce. Když si herec uvědomí, že je součástí celku, který svým způsobem s režisérem buduje. A že se hraní netýká jen jeho osoby a jeho výstupu. A také má rád herce, jež mají obrazotvornost a umějí spontánně přistupovat k věci.

A kde bere inspiraci a sílu? „Pozoruji život kolem sebe, lidi v dramatických situacích. Na konci je inscenace, která je originálem – a to je na práci režiséra skutečně jedinečné. Moje cesta do Itálie za poznáním krajiny i kultury, za mými kamarádem, autorem divadelních her Enricem Lutmannem do Říma, byla velkým zážitkem. Rád probírám s autorem témata, o nichž píše; zajímá mne, jak vidí svět kolem sebe. I moje návštěva Verony byla spojena s mou režii Gounodovy opery **ROMEO A JULIE**.“

Inszenování opery se stává vůbec jeho velkou láskou. Vzpomíná na svůj operní debut, jenž se odehrál loni na ostravské scéně a předznamenal jeho další plány v operním světě: „Režirování opery **FEDORA** Umberta Giordana – to bylo setkání s úžasnými pěvci – Gianlukou Zampierim a Nanou Miriani. Je to jiný svět. Svět hudby, který inspiruje nejen k působivým jevištním obrazům, ale i k budování hereckých výkonů. Těším se na režirování Verdiho oper **MACBETH** a **RIGOLETTO**.“

Ale stejně tak ho vedle toho všeho baví práce ve studiu Českého rozhlasu v Ostravě. Právě nedávno tam režiroval scénář Miloše Urbana **POLE A PALISÁDA, MÝTUS O KNEŽNĚ A SEDLÁKOVĚ**, což prý byla další zajímavá práce. „V dramaturgii Evy Lenartové jsem se ve studiu setkal s výbornou herečkou Veronikou Forejtovou. Magický text o historii českého národa jsem navíc umocnil hudbou mého častého spolupracovníka a vynikajícího hudebního skladatele Vladimíra Franze. Jsou to další příležitosti mimo divadlo, ale hlavně jde o zajímavou a pestrou práci, díky níž mě to tady v Ostravě baví a naplňuje.“ ■